

Pienemmän puolella

Sarjakuva-Finlandialla palkittu Petteri Tikkanen haluaa sarjakuvillaan olla altavastaajien puolella.

Leimpeä jättiläinen”, kuvaili eräs sarjakuva-alan vaikuttaja Petteri Tikka. Osuva määritelmä. Se kuvaa jollakin tavalla Tikkanen hymyilevää, parrakasta ja useampikiloista olemusta. Samoin määritelmä kertoo paljon Tikkanen laadukkaasta ja palkitusta sarjakuvatuotannosta.

lialmessa lapsuutensa ja nuoruutensa viettäneen Tikkanen marka sarjakuvaan alkoi jo varhain. Lähikioski, kirjasto ja lialmen antikvariaatit tarjosivat hänelle löytöretkiä sarjakuvan maailmaan. Sitä retkeiltävää riitti.

- Olen entinen sarjakuvan suurlukutaja, Tikkanen kertoo.

lialmen sarjakuvahyllyt tarjosivat nuorelle miehelle lähinnä valikoiman ulkomailaista kauhu- ja supersankari-sarjakuvaa. Kotimaiseen sarjakuvaan Tikkanen tutustui lähinnä Sarjainfon ja Tähtivaeltajan kautta.

- lialmessa ei kotimaisista sarjakuvaa tehty, eikä siitä kuullut juuri mitään. Tai oli kaupungissa yksi sarjakuvapiirtäjä, Kostet nimeltään, mutta hänkin oli lähinnä keskittynyt pilakuviin, Tikkanen muistelee.

Koska lialmessa ei sarjakuvaa ollut se kaikkein suosituin ajanviete, oli sarjakuvista ja myöhemmin sarjakuvien tekemisestä innostuneen nuoren opeteltava kaikki alusta alkaen itse.

- Sarjakuvantekijänä olen täysin itseoppinut. Vaikutteita omiin ensimmäisiin töihini sain sieltä, mikä minulle oli tutuinta – kauhusta ja supersankareista. Olen Hämähäkimiehen kasvatti, Tikkanen kertoo.

Vaikka Tikkanen ei ollut ala-asteella luokan paras piirtäjä, omien sanojensa mukaan hän oli se lapsi, joka ei suostunut antamaan periksi. Jotkut piirrokset saivat kiitosta. Muiden kannustus sai Tikkanen jatkamaan piirtämistä, kokeilemaan yhä uusia tapoja piirtää.

Lopulta sinnikkyys palkittiin. Yläastevuosinaan Tikkanen sai julki ensimmäiset sarjakuvastriippinsä kotiseutunsa lehdissä, muun muassa lialmen Sanomissa.

Kehitys jatkui, ja paria vuotta myöhemmin, vuonna 1993, Tikkanen sai valmiiksi ensimmäisen omakustanteensa *Kuolema kummina*. Se oli kansanperinteeseen ja vanhoihin kertomuksiin nojaava kauhutarina miehestä, joka onnistuu huijaamaan pirua.

- Myöhemmassä tuotannossani olen palannut samaan teemaan – paholaiseen kotimaisessa kansanperinteessä. Tuntuu siltä, että palaan muutenkin töissäni usein samoihin teemoihin. Jotakin lienee vuosien varrella muutunut, mutta kiinnostukseni tiettyihin aiheisiin, esimerkiksi kauhuun, on säilynyt, nyt 34-vuotias Tikkanen pohtii.

Myös Tikkanen tunnetuimissa töissään, Kanerva-sarjakuviissa, on häivähdyksiä Tikkanen nuoruuden suosikeista.

- Olen viime aikoina pohtinut Kanervan maailman suhdetta erääseen varhaisteinikauden suosikkisarjakuvaani, *Anuun ja Anttiin*. Havaitsin,

että sattumalta Kanervan ja Eeron maailmassa on monta samaa teemaa – sekä samansuuntaisia hahmojakin. Henkilöiden ydinryhmäkin on samanlainen, Tikkanen pohtii hymyillen.

Menneitä muistelllessaan Tikkanen kaivaa olkalaukus-

taan helsinkiläisestä antikvaariatista tekemänsä löydön, *Ohukainen ja Paksukainen* -sarjakuvalehden vanhan numeron.

- Niin, kauhun ja supersankarien lisäksi minua ovat aina kiehtoneet hauskat, hupaiset, vähän typerätkin sarjakuvat. Ostin Ohukainen ja Paksukainen -lehden vuodelta 1981, ja viihdyn sen parissa suhteellisen hyvin, Tikkanen kertoo.

Ohukaisessa ja Paksukaisessa Tikkanen mukaan mielenkiintoista on se, miten paljon jätetään sanomatta, miten paljon jää oman mielikuvituksen varaan. Ja ehkä lehdessä on hieman muutakin – ripaus Tikkanen omaa sarjakuvantekofilosofiaa.

- Sen olen matkan varrella oppinut, että aina ei tarvitse olla kamalan sisältörikas sarjakuvantekijä tuottaakseen hyvää mieltä, Tikkanen hymyilee.

Hengenheimolaisia ja innostajia

Pohdittaessa esikuvia sekä sarjakuvamaailman hengenheimolaisia Tikkanen nostaa esiin kaksi angloamerikkalaista Charlesia: Tenavien luoja Charles M. Schultzin sekä Charles Burnsin.

- Olen selkeän piirrostyylin ystävä. Hyvät tarinat myös

sen outouden vuoksi.

- Haluan asettaa omat sarjakuvahahmonni hankaliin, vähän provosoiviinkin tilanteisiin. Siinä suhteessa tunnen jotakin yhtäläisyyttä Charles Burnsiin. Tosin sillä erotuksella, että Burnsin visio on omaani oudompi ja synkempi, Tikkanen vertailee.

Kolmantena häntä viime vuosina innostaneena ulkomaisena sarjakuvantekijänä Tikkanen nostaa esille **Chester Brownin**.

- Pidän Brownin tyylistä nostaa esille hiljaisempia hahmoja. Brown osaa myös taitavasti antaa ympäristön, sarjakuvan miljöön puhua omalla äänellään, Tikkanen kertoo.

Sekä Tikkanen että kaikkien hänen suosikkiensa sarjakuvia yhdistää eräs piirre: tietynlainen sympatia heikompiä, pienempiä, elämässä taustalle jääviä henkilöitä kohtaan. Tikkanen tunnustaa yhtäläisyydet.

- Olen sarjakuvissani aina yrittänyt olla altavastajan puolella. Minua kiehtovat henkilöhahmot, jotka jäävät joskus taka-alalle. Olen osaltani yrittänyt nostaa heitä omassa töissäni esiin, Tikkanen kertoo.

Innostusta sarjakuvantekoon Tikkanen hakee myös sarjakuvan ulkopuolelta –

Suurin oppi, minkä vuosien varrella olen saanut on se, että lukijaan on uskallettava luottaa.

kiehtovat, varsinkin silloin kun niillä yritetään saada ihmisiä ajattelemaan hankalia asioita.

Tenavat on Tikkanen mukaan hyvä esimerkki tällaisesta sarjakuvasta. Se kertoo aikuisten asioista ja aikuisten maailmasta, mutta lapsihahmojen välityksellä.

- Itse olen pyrkinyt *Kanerva*-sarjakuvien maailmassa samaan. Tosin sillä erotuksella Tenaviin, että en pyri välttämättä vetoamaan kaikkiin lukijoihin. Haluan taivuttaa sarjakuvaani vähän Tenavia tummempiin, aikuisempiin teemoihin, Tikkanen pohtii.

Charles Burnsin visiointi puolestaan vetoaa Tikkaseen

muun muassa elokuvista ja televisiosarjoista. Eräs Tikkanen tulevaisuudensuunnitelmista on tehdä sarjakuvasovituksia vanhoista elokuvista.

- Sarjakuvaa on käytetty elokuvien oheismateriaalina, mutta varsinaisia sarjakuvadaptatioita ei elokuvista ole iihmeemmin tehty. Voisi olla mielenkiintoista tulkita sarjakuvana esimerkiksi kulttimainetta nauttivia elokuvia, kuten *Teuvo Tulion* tuotantoa, Tikkanen pohtii.

Kulttielokuvien tuominen sarjakuvamuotoon olisi paitsi jotakin uutta, Tikkanen mukaan myös opettavaista.

- Sarjakuva voisi olla hyvä keino tehdä vanhaa taidetta

Petteri Tikkanen kaipaa
kunnon sarjakuvakritiikkiä.

PETTERI TIKKANEN

Syntymävuosi: 1975

Kotikunta: Iisalmi

Sarjakuvavaikuttajia:

Charles M. Schultz, Chester Brown, Charles Burns

Omia teoksia: Kanerva ja yks juttu, Eero, Black Peider

Vaikuttaneita opettajia:

1. Timo Kirves. Tärkein opetus: opettaja voi vetää viikon kurssin ja olla läsnä 24h.

2. Matti Kota. Tärkein opetus: opettaja voi olla myös kollega.

3. Keijo Ahlqvist. Tärkein opetus: opettaja voi opettaa oppilasta myös ajattelevaan.

tutuksi uusille sukupolville. Tekijälle elokuvien sovittaminen sarjakuvaksi olisi puolestaan mielenkiintoista jo siksi, että elokuvan muuttaminen sarjakuvaksi ei ole juurikaan harrastettu, Tikkanen perustelee.

Tikkasen haaveen tiellä on kaksi estettä.

- Oikeuksien hankinta ja rahoittajat, Tikkanen huokaa.

Haasteista huolimatta Tikkanen aikoo toteuttaa suunnitelmansa "ennemmin tai myöhemmin". Hän ei panisi pahakseen, jos joku muu tekisi, vaikkapa tämän jutun innoittamana, saman.

- Sanomalla ideani ääneen joku voi innostua ja tehdä sarjakuvaversion omasta lempileffastaan tai suosikkisarjastaan televisiossa. Se ei olisi ollenkaan huono juttu, Tikkanen hymyilee.

Eeron tarina

Tikkasen Kanerva-tarinointa tuttu pikkupoika Eero toi Tikkaselle tänä keväänä uran suurimman tunnustuksen, kun Tikkanen pokkasi Eero-albumillaan Tampere Kuplii-sarjakuvatapahtumassa jaettavan Sarjakuva-Finlandia-palkinnon. Voittajaksi Tikkanen valitsi dekkarikirjailija

Matti Rönkä.

- Hirnu hyvä juttu, kiitos vaan, Tikkanen kiittää.

Voittoisassa sarjakuvassa varhaisteini-ikää elävälle Eerolle iskee murrosikä päälle pahimmalla tavalla. Tytöt alkavat kiinnostaa. Tissejä on kaikkialla. Ja tukkakin pitää värjätä mustaksi. Helsingin Sanomat luonnehti voittaja-albumia osuvasti yhtä aikaa koomiseksi ja koskettavaksi tarinaksi, joka teemoiltaan sopii monien omiin kokemuksiin.

Voitto ei yllättänyt Tikkanen täysin.

- Jos aivan rehellisiä ollaan, niin odotin vähän voittoa jo pari vuotta sitten Kanerva ja yksi juttu -albumilla. Sain vallinnan aikoihin viestejä, että moni muukin taisi Kanervan voittoa odottaa. Kun palkinnon tuolloin jakanut Jorma Uotinen moitti monia kilpailusarjakuvia pikkuporvarilliseksi, pohdin, että kohdistuikohan moite omaan albumiini, Tikkanen miettii.

Kanervan sijaan Uotinen ja koi ensimmäisen sarjakuvan Milla Paloniemen Kiroilevalle siilille.

- Seuraavana syksynä Marko Turusen Daada-kustantamo julkaisi *Black Peider*-al-

bumin. Se oli oma tapani tehdä Kiroileva siili -tyylistä sarjakuvaa – irroittelua ja revittelyä. Siinä albumissa miehistäni pikkuporvarillisuus loisti poissaolollaan. Oli hyvä, että sain siinä välissä päästellä höyryä ja sen jälkeen keskittyä rauhassa Eero-albumiin, Tikkanen kertoo.

Sarjakuva-Finlandia-palkittun Eeron syntytarina ei ollut aivan tavallinen.

- Minulla oli visio. Halusin tehdä kioskilevitykseen korkeajännityssarjakuvan – Rakkauden Korkeajännityksen. Lähetin luonnoksenkin Korkeajännityksiä julkaisevalle Egmontille, mutta he eivät innostuneet. Ei sopinut Egmontin linjaan, Tikkanen muistelee.

Egmontin jälkeen albumi kiersi Marko Turusen Daadalle ja Hans Nissenin Kreegah Bundolo-kustantamolle, mutta molemmat antoivat rukkaset.

- Lopulta Like otti albumin. He tykkäsivät sisällöstä ja halusivat sen myös julkaista, mistä suuri kiitos, Tikkanen kertoo.

Sillä, että Eeroa ei heti hyväksytty julkaistavaksi, oli Tikkanen mielestä lähinnä positiivinen vaikutus sarjakuvan

laatuun.

- Hylkäys sai pohtimaan sarjakuvan parantamista.

Tommi Musturi potki tekemään jotakin muuta kuin mustavalkoisuutta. Olin tehnyt Kanerva ja kirottu lokki-albumin kaksivärisenä, ja tuumin, että se olisi hyvä tapa saada myös Eeroon lämpöä, Tikkanen kertoo.

Sarjakuva-Finlandian innoittamana Tikkanen aikoo palata Eeron maailmaan.

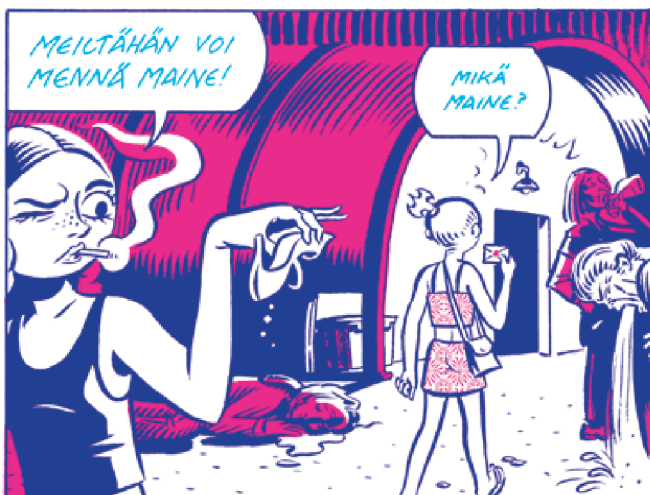
- Jo ennen palkinnon saamista päätin, että jos Eero voittaa, teen sille jatkoa. Suunnitelmanani on esittää Eeron kautta miehen etapit elämässä – polkupyörä, mopo ja auto, Tikkanen virstistää.

Kulkuneuvojen kautta Tikkanen haluaa välittää syvempää viestiä.

- Monilla tuntuu olevan ajatus siitä, että jonkin etapin saavuttaminen tuo ihmiselle vapauden. Vaan sitten kun tavoittelemansa etapin, vaikka uuden auton, saavuttaa, sitä jää usein miettimään, että tässäkö se nyt oli. Että mitä tästä eteenpäin, Tikkanen miettii.

Opetuksia sarjakuvasta

Tikkanen on paitsi palkittu sarjakuvataiteilija, myös ky-

EERO VOITTI SARJAKUVA-FINLANDIAN

Dekkarikirjailija Matti Rönkön perustelut Eero-sarjakuvan palkitsemiselle "Yksinkertainen, mutta koskettava, tarkeakin tarina. Sen kuvakerronta on huoliteltua ja tyylikästä, jossa vähäisillä yksityiskohdilla on aina tarkoitus. Draama on eheä – Eeroa koetellaan, ja hän päätyy tilanteeseen, josta ei ole paluuta. Mutta kivut kasvattavat, suurentavat."

sytty sarjakuvaopettaja. Tikkanen on pitänyt lukuisia sarjakuvantekokursseja monissa taidealan oppilaitoksissa. Limingan taidekoulu, Oriveden opisto, Laurea-AMK, Taideteollinen korkeakoulu – ja niin edelleen.

Omassa opetustyössään Tikkanen on erikoistunut yhteen sarjakuvanteon osa-alueeseen, piirtämiseen.

- Kuva sarjakuvavuoruuksi-
sillä on oleellinen, jopa oleellisin sarjakuvan ilmaisukeino. Olen halunnut opettaa ihmisille sitä, mitä ja miten ruu-

tuun laitetaan. Esimerkiksi sen, mitä merkityksiä väreillä, viivoilla ja harmaasävyillä on, Tikkanen kertoo.

Tikkasen sarjakuvakurssien perusajatuksena on saada tekijä tietoiseksi niistä valinnoista, joita hän piirtäessään voi tehdä. Tärkein asia, mitä sarjakuvista kiinnostuneelle voi opettaa, on Tikkanen mielestä se tapojen ja työkalujen valikoima, joilla hän voi haluamansa asian ilmaista.

Tikkanen on opettanut sarjakuvantekoa pääasiassa aikuisille. Erityisen mielellään

hän opettaa ja käy ravistamassa taiteilijoita, jotka jo tuntevat lajin ilmaisun perusteet.

- Olen kurssilla yrittänyt riisua tekijät vakiintuneista tavoistaan – viedä heitä piirtämisen alkulähteille siten, että elementit rakennetaan kuvaan yksi kerrallaan. Se on ollut palkitsevaa, ja siitä olen hieman kiitostakin saanut, Tikkanen kertoo.

Opettaminen on ollut palkitsevaa myös Tikkaselle itselleen.

- Toisten tekijöiden opettaminen on jalostanut myös omaa sarjakuvantekoaani, sillä jos olen oppilaalta jotakin

supistunut, Tikkanen kertoo.

- Tuoreimman Eero-albumin kohdalla tein niin, että eräs ystäväni osoitti dialogistani kaikki mielestään falskit tekstinpäättökätköt. Kävi lopulta niin, että monet hänen mielestään epäuskottavat dialogin osat pudotettiin albumista pois. Tämän prosessin läpi käymisen oli tarpeen työn parantamiseksi.

Jos jostakin niin juuri kriittisen tarkastelun puutteesta sarjakuvan kentällä Tikkanen tuntuu olevan hieman harmissaan. Esimerkiksi kustantamojen sarjakuvatoimittamuksesta, tai lähinnä sen puutteesta, hän on pahoillaan.

Lukijaan on uskallettava luottaa.

vaatinut, en voi olla vaatimatta itseltäni samaa. Sitä kautta olen tullut itsekini tietoisemmaksi siitä, mitä sarjakuvan tekemiseen sisältyy.

Jatkossa Tikasta kiinnostaisi erityisesti opetusyhteistyö vakiintuneiden sarjakuvantekijöiden kanssa.

- Vähän valmiimpien tekijöiden töiden ruottaminen esimerkiksi jossakin sarjakuvapiirissä olisi kiinnostavaa. En tiedä antaisiko se kenellekään mitään, mutta haluaisin yrittää. On mielestäni paljon tekijöitä, joita pienellä potkulla perseelle saisi jalostettua sarjakuvan tekemisessä paljon eteenpäin, Tikkanen miettii.

- Liikutaan kuitenkin vaarallisilla vesillä, sillä joku saat-
taa miettiä, että mikä tuokin on nyt sanomaan. Mutta senkin uhalla heitän haasteen ilmaan, että jos joku vähän vakiintuneempi tekijä haluaa kritiikkiä ja keskustelua omista töistään, niin olen sitä valmis antamaan. Ja myös vastaanottamaan.

Kritiikistä ja sen vastaanottamisesta keskusteltaessa Tikkanen antaa esimerkin omasta työskentelystään.

- Olen pyrkinyt siihen, että en ole ohittanut kritiikkiä välinpitämättömästi, vaan olen aina ottanut sen tiedoksi. Esimerkiksi tiedän, että en ole hyvä dialogien tekijä, enkä hyvä kirjoittaja, joten sitä kautta sarjakuvieni dialogi on

- Suomessa sarjakuvatoimittaminen, sellainen kirjankustannusalaan tuttu editointi, on todella vähäistä. Se on sääli. Jos olisi kunnollista ja ammattitaitoista editointia, saattaisi se parantaa laatua, Tikkanen pohtii.

Toisenkin kehitysehdotuksen Tikkanen esittää sarjakuvatoimittajille.

- Olisi mahtavaa, jos sarjakuvan opetuksessa lähdettäisiin useammin käytännöistä liikkeelle. Siis siitä, miten tehdään julkaisu, miten otetaan yhteyttä kustantajiin, miten päästään siitä eteenpäin, kun itse sarjakuva on valmis. Tämä helpottaisi ensijulkaisujen tekemistä ja siten madaltaisi kynnystä oppia lisää, Tikkanen pohjaa.

Vaikka Tikkanen pohtii pitkään suomalaisen sarjakuvatoiminnan ja kritiikin tilaa, hänen mielestään tärkeimmät opetukset ovat loppujen lopuksi niitä, joita ei tunneil-
ta tai kurssilta saa. On työtä, piirrettävä ja kirjoitettava. Jaksettava, vaikei julkaisuja tai suosiota tule.

- Teknisesti kehittyvä ajan myötä. Mutta suurin oppi, minkä vuosien varrella olen saanut on se, että lukijaan on uskallettava luottaa. Kaikkea ei tarvitse lukijalle vääntää rautalangasta. Sitä oppia ei mistään voi saada – luottamus lukijaan vain kehittyä ajan myötä. ●